

ТЕМА. РОЗРІЗНЕННЯ ПРИСЛІВНИКІВ І СПІВЗВУЧНИХ СПОЛУК

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності:

- *знаннєва складова*: з'ясовує суть поняття орфографічна норма; знає основні морфологічні ознаки прислівника, правила його написання та розрізнення зі співзвучними сполуками;
- *діяльнісна складова*: доцільно використовувати під час написання прислівників і співзвучних сполук основні правила; виявляє й пояснює порушення орфографічних норм, працює з орфографічними словниками, застосовує знання на практиці;
- *ціннісна складова*: висловлює своє ставлення до написаного/прочитаного, відчуває відповідальність за дотримання орфографічних норм;

Актуалізація знань

- Що таке прислівник?
- На які розряди зазначенням поділяються прислівники?
- Утворіть прислівники від поданих слів: *веселий, ведмежий, ранок, поспішати.*

Від яких частин мови утворились прислівники?

- Назвіть орфограми у правописі прислівників.

разом

Утворені

- сполученням іменника, короткого прикметника, числівника з прийменником: *вранці, стиха, на двоє, нащо, наскрізь*;
- сполученням будь-якої частини мови з кількома прийменниками: *вдосвіта, наприкінці*;
- з кількох основ (з прийменником чи без нього): *обабіч, праворуч*;
- сполученням різних частин мови з частками *аби, ані, де, чи, що, як*: *аби як, анітрохи, дедалі, чимало, щодня, якраз*

через дефіс

Утворені

- сполученням прислівників із частками *будь-, небудь-, казна-, хтозна-, -но, -то, -от, -таки*: *будь-де, хто-небудь, казначим, хтозна-кому, тільки-но, якимсь-то, як-от, знов-таки*;
- повторенням слів або основ слів: *ледве-ледве, віч-на-віч, мало-помалу*;
- сполученням двох синонімічних або антонімічних слів: *зроду-віку, більш-менш*;
- сполученням прикметника, займенника з прийменником
- префіксом *по-* і суфіксами *-ому, -ему, -и*: *по-українському, по-твоєму, по-латині*;
- сполученням порядкового числівника з прийменником *по*: *по-перше, по-десяте*

окремо

Утворені

- прислівникові сполучення іменника та прийменника, в яких ці слова помітно зберігають значення своєї частини мови, тому такі сполучення ще не повністю перейшли до розряду прислівників: *без кінця, до речі, на щастя, раз у раз*;
- прислівникові сполучення слів у формах називного та орудного відмінків однини: *кінець кінцем, один одним, сама самотою*;
- сполучення прийменника *по* зі збірним числівником: *по двоє, по троє, по десятеро*

- **Запишіть прислівники відповідно до правил правопису**

- На.. багато, уві...сні, з..верху, без..вісти, врешті..решт, раз..у...раз, віч..на..віч, не..як..слід, по..жіночому, з..гарячу, на..живо, на..відмінно, так..сяк, по...троє, по..перше, по..естонськи, до..побачення, на..славу, на...жаль.

- **ПЕРЕВІР**

- Набагато, уві сні, зверху, безвісти, врешті- решт, раз у раз, віч-на-віч, не як слід, згарячу, на живо, на відмінно, так- сяк, по троє, по- перше, по..естонськи, до побачення, на..славу, на жаль.

Через дефіс треба писати всі прислівники в рядку
(пробне ЗНО 2019 року)

А по/моєму, казна/куди, хоч/не/хоч

Б рік/у/рік, урешті/решт, хтозна/коли

В по/вашому, на/добраніч, якимсь/то

Г по/іспанськи, уряди/годи, по/одинці

Д будь/що/будь, по/четверте, на/виплат

Через дефіс треба писати всі прислівники в рядку
(пробне ЗНО 2019 року)

- ✓ А по/моєму, казна/куди, хоч/не/хоч
- Б рік/у/рік, урешті/решт, хтозна/коли
- В по/вашому, на/добраніч, якось/то
- Г по/іспанськи, уряди/годи, по/одинці
- Д будь/що/будь, по/четверте, на/виплат

Дослідження-узагальнення

- Прочитати поданий матеріал, пригадати основні правила розрізнення прислівників і співзвучних із ними сполук. Зробіть висновки.
- **Омоніми:** прислівники треба відрізняти від однозвучних сполучень прийменника з іншими частинами мови, які пишемо окремо.

ПРИСЛІВНИК	СПІВЗВУЧНІ СЛОВА
<i>надворі</i> Надворі швидко стемніл	<i>На дворі</i> (прийм. + ім.) Дрова лежали на дворі бабусиної хати
<i>Згори</i> Спостерігали згори	<i>З гори</i> (прийм. + ім.) Альпіністи спускалися з гори
<i>вдень</i> Закінчили роботу вдень	<i>В день</i> (прийм. + ім.) Побачилися в день зустрічі
<i>Напам'ять</i> Вивчив вірш напам'ять	<i>На пам'ять</i> (прийм. + ім.) Бабуся скаржиться на пам'ять.
<i>поволі</i> Річка тече поволі, стиха	<i>По волі</i> (прийм. + ім.) Чи по волі своїй, чи по неволі?
<i>по-новому</i> Тепер живемо по-новому	<i>по новому</i> (прийм. + прикм.) Туристи пішли по новому мосту
<i>уперше</i> Він приїхав до нас уперше	<i>у перше</i> (прийм. + числ.) Постукав у перше вікно

Висновки:

Співзвучні слова

- У співзвучних сполуках іменник завжди зберігає своє лексичне й граматичне значення, називає конкретний предмет (якийсь двір, якусь гору).
- *Пишуться окремо.*
- *Між прийменником та іменником можна вставити прикметник або займенник (на щастя – на моє щастя)*

Прислівник

- характеризує дію, стан або ознаку предмета і відповідає на питання різних обставин:
- *поволі, трохи, удвічі, дощенту; вголос; надвоє; внизу, ліворуч, здалеку, навпростець, поблизу; угору; здалеку.*

Алгоритм розрізнення «Прислівник чи однозвучне слово»

Дослідження - творче конструювання

- Записати подані сполучення слів, знімаючи ризик. Аргументувати свій вибір.

- 1. Вишивали в/двох — у/двох вазонах.**
- 2. Одягається по/новому — ішов по/новому лінолеуму.**
- 3. Приїхали в/день — у/день.**
- 4. Вправи на/силу — на/ силу йшов.**

Мовна терапія

(запам'ятайте правильний переклад)

- По заказу – на замовлення
- По закону – згідно з законом
- По моим сведениям – за моїми відомостями
- По поручению – за дорученням
- По приказу – за наказом
- По просьбе – на прохання
- По собственной воле – з власної волі
- По собственному желанию – за власним бажанням
- Послать по почте – надіслати поштою
- По требованию – на вимогу
- По указанию – за вказівкою
- Прийти по делу – прийти у справі
- Принять во внимание – взяти до уваги
- Принять к сведению – взяти до відома
- При любой погоде – за будь-якої погоди
- Приплось по вкусу – припало до смаку
- Работать по схеме – працювати за схемою

1. Укажіть речення, я якому по-батьківському буде виступати прислівником і писатиметься через дефіс:

А По (батьківському) полю бігав вороний кінь

Б Прокіп любив говорити із сином щиро, по (батьківському).

В По (батьківському) капелюсі одна за одною стікали краплинки дощу.

Г Не стрибай по (батьківському) ліжку!

2. Знайти речення, в якому протягом виступає в ролі іменника:

А Залік потрібно скласти протягом квітня.

Б Протягом року на нас чекає багато свят.

В Я не знаю, як можна було не купити хліб протягом дня.

Г Цей листочок протягом віднесло аж за дорогу.

3. Знайдіть рядок, у якому НЕ ВСІ конструкції вжито правильно:

А прийти у справі, за будь-якої погоди, припало до смаку;

Б за дорученням, на вимогу, за власним бажанням;

В взяти до уваги, по замовленню, по моїм відомостям;

Г з власної волі, надіслати поштою, працювати за схемою.

Підсумок

- **Що нового дізналися про правопис прислівників?**
- **Як розрізняти прислівники і співзвучні слова?**
- **Яка форма діяльності на уроці вам найбільше вдалася?**

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- **Дотримуючись морфологічних норм, письмово побудуйте висловлення на тему: «Громадянські цінності», використовуючи такі сполуки: по-старому — по старому; надвоє — на двоє; насилу — на сил.**